

HØJBY

Lokalnyheder for Højby-Lindvedområdet

Indlæg i Højby Nyt 2016 nr. 3 Højby skov leverede brændsel til troldmandens bål

Af Mogens Bo Henriksen

I år markeres det, at det er 150 år siden, at Danmark fik sin første samlede straffelov, og selv om det kan lyde lidt mærkeligt, er der god grund til at fejre denne begivenhed. 1866-loven var på flere måder et brud med hidtil gældende lovpraksis. Før 1866 udstedtes domme med hjemmel i Christian V's Danske Lov fra 1683, og dele af denne lov havde rødder tilbage til Jyske Lov fra 1241 - af hvilken uddrag måske var nedarvet fra den sene oldtid! Dele af Danske Lov var baseret på lovgivning og praksis fra Christian IV's tid, hvilket medførte, at strafbestemmelser både blev udmålt med hjemmel i verdslige love og med afsæt i Det gamle Testamente! Sidstnævnte gælder ikke mindst for bestemmelserne om anvendelse af bålstraf - altså en strafform, hvor forbryderen dømmes til døden på bålet. Bålstraf er mest kendt fra hekseprocesserne og især fra sagen mod Maren Spliid, der blev brændt i Ribe 9. november 1641 - altså netop på Christian IV's tid, hvor hekseprocesserne var på deres højeste. At denne barbariske strafform også blev praktiseret på disse kanter, skal der fortælles om i det følgende. I 1642 blev en Karen Lauridsdatter brændt for trolddom, og det skete vistnok ved eller i Odense. Før brændingen var Karen, som det var praksis i slige sager, blevet tortureret, og formålet hermed var at få hende til at an-

give "medskyldige". En af dem, der blev nævnt, var fra Sønder Nærå og hed Rasmus Madsen - Galne Rasmus kaldet. Rasmus blev straks arresteret og sat i fangehullet, og ved den følgende proces på Åsum Herreds ting blev hans forbrydelser rullet ud. Galne Rasmus skulle både have kureret sygdom ved spøgeri og begået gudsbespottelse, gjort miner efter præsten på prædikestolen samt praktiseret et uskikkeligt levned med drukkenskab og meget, meget andet, der set i et nutidigt perspektiv forekommer ret harmløst.

2. juni 1642 blev der fældet dom over Galne Rasmus, der med udgangspunkt i lovgivningen såvel som 3. Mosebogs 24. kapitel blev dømt til døden ved hals-hugning. Også Rasmus skulle dog gennem tortur, før han blev forløst fra livet, og nu rullede sagen for alvor. Under indvirkning af tommelskruer og strækbæk - eller måske gloende jern - indrømmede Rasmus blandt andet, at han havde forsøgt at fratage præsten Hr. Iver helbred og liv samt at have døbt dukker af voks (vel en slags voodoofigurer) og mange andre ukristelige gerninger.

15. september 1642 blev Rasmus Madsens dømt til "bål og brand" for sine handlinger, og kilderne fortæller, at han blev brændt få dage efter. Placeringen af Åsum Herreds rettersted kendes ikke, så vi ved faktisk ikke, hvor Ras-

mus blev brændt, men de detaljerede regnskaber, som bødlen udarbejdede efter endt arbejde, er bevaret, og en detalje heri kan måske være med til at indkredse området for den skrækelige handling. Ud over oplysninger om, at mestermanden fik 2 rigsdaler for at pine og 18 rigsdaler for at brænde Galne Rasmus, samt at man til bålet brugte tolv tjæretønder og tolv læs brænde, oplyses det, at træet blev hugget i Højby Skov. Da der ikke specifikt er opført poster for transport af de op mod 10 rummeter brændsel, som man ellers kan se i andre lignende sager, er det nærliggende at forestille sig, at man hentede brændslet i netop Højby Skov, fordi den lå i nærheden af retterstedet.

Højby sogn ligger som bekendt i Åsum Herred, og endda forholdsvis centralt heri, så det er slet ikke usandsynligt, at det også var her, at den grusomme bålstrafhandling fandt sted. Man har næppe bygget så stort et bål i umiddelbar nærhed af en landsby med ståttækkede gårde, så mon ikke man kan forestille sig, at Galne Rasmus fandt døden på bålet syd eller sydvest for den gamle del af Højby? Eftersom bålet blev anlagt på markoverfladen, vil ethvert spor for længst være pløjet bort, men nærmere studier i det ældre marknavnemateriale kan måske lede os på sporet af retterstedet. Det kan således være relevant

at lede efter marknavne, hvori ordet "galge" eller "ting" indgår, og hvis nogen skulle finde et spor i sagen, hører jeg gerne derom!

Den sidste officielle bålstraf for trolddom blev eksekveret i Tåderup på Falster i 1693, men man fortsatte med at anvende bålstraf for andre forbrydelser (mordbrand, incest og sodomi) helt frem til 1819. Det er imidlertid tankevækkende, at muligheden for at idømme bålstraf først blev afskaffet med den straffelov, hvis 150-års jubilæum vi markerer i år. Oplysningstidens rationalistiske tankegang havde således ikke udryddet de barbariske tanker, der ligger bag en strafhandling, som var baseret på gammeltestamentariske øjefor-øjje og tand-for-tand-principper. Der er derfor særdeles god grund til at fejre, at man med indførelsen af 1866-loven erstattede en lovpraksis, der minder ikke så lidt om den sharia-lovgivning, som vi i dag tager stor afstand fra. Det er trods alt ikke mange generationer siden, at den danske lovgivning gav mulighed for afstraffelsesmetoder, som læner sig kraftigt op ad dem, der praktiseres af nutidens mørkemænd.

Læs mere om sagen mod Galne Rasmus i: Otto Andersen: En fynsk Trolddomssag fra det 17. Aarhundrede. *Fynsk Hjemstavn* 1937.

HVAD SKER DER I HØJBY - LÆS DET I HØJBY NYT!